

Kommentar og forslag til HIOAs høringsutkast *Strategi 2024*

Om visjon

Det viktigste med en visjon for en institusjon som HIOA, i jakten på universitetsstatus, bør være den mer *nøkterne*, å skape bevissthet innad og gi signal utad om at det er de *profesjonene* og de *yrkene* som institusjonen betjener som skal stå i sentrum for selve *kunnskapsutviklingen*.

Kunnskapsutvikling er her et bevisst valgt begrep. Det skal ses som et *overordnende* fellesbegrep for undervisning, læring, utdanning, utviklingsarbeid, utredning, forskning og vitenskap. Hensikten er å dempe tendensen til å polarisere undervisning og forskning, og teori og praksis, og å bidra til å se sammenhengen og å finne en fornuftig balanse mellom disse. Begrepet er tenkt normativt og 'positivt' og må gjelde både den enkelte og institusjonen. Følgelig utgjør det også en kjerneverdi. Det inkluderer og impliserer verdiene *læring* og *nyskaping*, som finnes i høringsutkastet.

I forslaget til visjon nevnes relasjonen til arbeids- og samfunnsliv. Her mangler *kulturlivet*, selv om begrepet *samfunnsliv* nok også vil innbefatte kultur. For mange yrker og fagfelt med faglig basis i humaniora og samfunnsvitenskap er imidlertid kultur særlig viktig. Det gjelder f.eks. lærerutdanningene, journalistikk og bibliotek. Dessuten er kulturvitenskapene nøkkelfag for forståelse av og respekt for *mangfold*, en av tre foreslåtte verdier i høringsutkastet.

En en-linjes visjon og et kort-kort nøkternt slagord kan altså alternativt være:

Å bedre praksis gjennom kunnskapsutvikling i samspill med arbeids-, kultur- og samfunnsliv.
Slagord: Bedret praksis med ny kunnskap.

Om verdier

Høringsutkastet foreslår tre verdier, *mangfold*, *læring* og *nyskaping*. I vårt forslag inngår de to siste i begrepet *kunnskapsutvikling*. Det bør komme først, fordi det er viktigst.

En verdi som mangler er *kritisk refleksjon*. En institusjon med særlig ansvar for å koble etablert og ny kunnskap, altså utdanning og forskning, må sikre at kunnskapen både er gyldig og relevant for profesjonsutdanning. Kritisk betyr her ikke *negativ*, men innebærer snarere vilje og evne til å drøfte kunnskap *kon-struktivt*, altså 'med-byggende'. En skal vurdere kunnskapers grad av oppriktighet, sannhetsgehalt og riktighet. De fagliges og institusjonens evne til å balansere engasjement for kunnskapsutvikling med verdien *kritisk refleksjon* er grunnleggende for fagligheten. Å ta for lett på kritisk og selvkritisk forståelse, vil undergrave institusjonens etikk og svekke de ansattes og institusjonens faglige dømmekraft.

Kritisk tenkning er nå en nasjonalt lovfestet verdi for *hele* skoleverket. I den nye formålsparagrafen fra 2008, som i disse dager legges til grunn for alle kommende læreplaner i grunntdanning, heter det: «*Elevane og lærlingane skal lære å tenkje kritisk og handle etisk og miljøbevisst.*» Evne til kritisk tenkning er derfor gjort til en av fem hovedverdier i Kunnskapsdepartementets ferske forslag til generell læreplan for all grunntdanning (1-13). Punktet heter *Kritisk tenkning og etisk bevissthet* og formuleres som prinsipp mer utførlig omtrent slik: *Skolen skal bidra til at elevene blir nysgjerrige og stiller spørsmål, utvikler vitenskapelig og kritisk tenkning og handler med etisk bevissthet.* Også ved HIOA finnes studieplaner som forventer et slikt læringsutbytte. I et masterstudium kreves det f.eks. at

studenten skal ha «(...) *kunnskap om og kan vurdere kritisk og forskningsmessig sitt fagfelts kunnskapsgrunnlag.*»

Riktignok er *mangfold* en realitet, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Likevel er det ikke uten videre gitt at *økt* mangfold bare er et gode eller at det å *øke* mangfoldet bør være ett av HIOAs fremtidige hovedmål. Derimot bør *respekt* for det mangfold en står overfor og vil møte i kultur-, yrkes- og samfunnsliv, være en prioritert verdi.

Forslag

HIOAs prioriterte verdier er utvikling av kunnskap, kritisk refleksjon og likeverd i mangfold.

Utvikling av kunnskap. Å være tett på arbeidslivet, forankret i utviklingsarbeid og profesjonsnær forskning, gir verdifull innsikt i utvikling av ny kunnskap og bidrag i møtet med fremtidige utfordringer. Erfarings- og FoU-basert kunnskap skal bidra til forvaltning av etablert fag- og yrkeskunnskap, men også til fornyelse av og læring i utdanningene på alle nivå, samt videreutvikling av student, medarbeider, institusjon og profesjon.

Kritisk refleksjon. Fra Kant kjenner en flertallsformen *kritikker*, systematiske gjennomtenkninger av hele kunnskapsfelt. I dag er gyldig og relevant kunnskap, samt krav om etterlevd etikk i utdanning, forskning og yrkesliv, viktigere verdier for samfunnet enn noen gang. Kritisk refleksjon må være faglig forankret, samt søke det som er gyldig og relevant. Gyldighet søker det som er oppriktig, sant og rett. Relevans vil komme symptomatisk til uttrykk i fags og profesjoners vilje og evne til begrunnelse og legitimering. Skal kritisk refleksjon være gyldig og relevant, må en koble erfaring og ny kunnskap, i teori og praksis.

Likeverd i mangfold. HiOA er en storbyinstitusjon i en region med en befolkning mer variert enn i andre deler av Norge. Et slikt mangfold gir, bl.a. gjennom rekruttering, mulighet til å høste særlige fordeler av forskjellighet. Mangfold utfordrer samtidig ens evne til å beflitte seg på likeverd på tvers av livssyn, kultur og kjønn. Også håndtering av mangfold må være faglig forankret. Videre har få norske utdanningsinstitusjoner så stor profesjonsmessig spennvidde som HIOA. Et slikt faglig mangfold krever gjensidig respekt og tillit og utfordrer ikke minst ledernes og styrenes evne til å balansere faglig likhet og ulikhet innad i institusjonen.

Om profil

Følgende fem momenter bygger mer eller mindre direkte på høringsutkastets forslag:

Videreutvikle gyldig og relevant profesjonskunnskap.

Balansere en-, fler- og tverrfaglige tilnæringer i undervisning og forskning.

Søke nye løsninger ved funksjonell bruk av nye teknologier og arbeidsformer.

Forene relevant lokal, regional, nasjonal og internasjonal kunnskapsutvikling.

Bedre rammevilkår for ansattes muligheter for å fremme visjon, verdier og strategi.

Faglig hilsen

Anne-Lise Arnesen, Gretha Halvorsen, Inger Anne Kvalbein, Ingrid Bølset Johannessen, Jofrid Karner Smidt, Ole Christian Lagesen, Ragnhild Jenssen, Runo Hellvin, Sigmund Nilsen, Sigmund Ongstad, Sigurd Haga, Tone Riise, Unn Stålsett.
Alle HIOAs Seniorsenter.